

La frase és d'un militant de Batasuna, però ben bé podria haver-la pronunciat un socialista o un penebista. Tothom veia que el procés no anava bé, però ben pocs –poquíssims– esperaven un desenllaç com el del 30 de desembre. Diversos experts parlen sobre el nou escenari.

Quan al novembre aquest setmanari demanava a Fernando Barrena quina pensava que seria la situació del procés de pau sis mesos més tard, i després d'un silenci llarg, el portaveu de Batasuna deia: "No puc respondre sense mesclar allò que vull i allò que crec. En tot cas, pense que prou abans de l'abril tindrem oportunitat de saber si el procés pot arribar a una fase resolutiva o no. Cal establir les bases del diàleg polític, i en un temps raonablement breu sabrem si és possible o no. A hores d'ara no hi ha prou indicadors per afirmar que estem abocats a aquest escenari. [...] Tots els agents polítics que s'han posicionat en favor d'un procés de diàleg, al marge de les distintes concepcions –sovint a les antípodes, les unes de les altres–, no sols haurien d'estar interessats subjectivament, sinó que objectivament tenen molt a guanyar. Tots tenen molt a guanyar en el context del procés de solucions. I molt a perdre, alguns. Molt. Aquest és el repte. Aprofitar aquesta ocasió, i saber que tots tenim necessitat, en clau general i de país, per trobar aquesta intersecció política a través del diàleg." No caldrà esperar a l'abril.

Barrena, que poques hores després de l'atemptat va comparèixer en conferència de premsa amb la cúpula del seu partit –Arnaldo Otegi, Joseba Permach i Jone Goirizelaia–, no esperava que el procés de "resolució política" s'acabara tan d'hora i de manera tan extraordinàriament impactant. Otegi va afirmar que l'acció armada havia "sorpès" l'esquerra abertzale, i aquesta ha estat la reacció preponderant dins de la formació il·legalitzada.

En els últims mesos, però, el desencís havia envaït els militants de Batasuna, com també aquells que tenen a prop familiars presos: "Aquest procés és una merda, així no aconseguirem res!", era un dels comentaris que demostraven el malestar per la rigidesa policial i judicial, no acompanyada, a més, de rèdits en el terreny polític.

“Aquest procés és una merda!”

Dos equatorians –Diego Armando Estacio i Carlos Alonso Palate, aquest últim resident a València– són les dues noves víctimes mortals d'ETA, després de més de tres anys sense assassinats.

Francisco Letamendia, diputat d'Herri Batasuna al Congrés durant cinc anys i avui professor de Ciència Política a la Universitat del País Basc (UPB), destaca "la posició del tot estúpida del Govern Zapatero i d'altres forces. Han encès la flama de l'esperança i la il·lusió pensant que s'enfrontaven a una organització derrotada, sense entorn social, pensant-se que l'anomenat procés de pau era compatible amb la repressió –fins i tot més accentuada– contra ETA i Batasuna, vantant-se que no es feia res de res, sense iniciar cap diàleg polític i posant cada dia més condicionants, parlant d'estat de dret amb situacions tan cruentes com la d'Inaki de Juana Chaos". Letamendia no dubta que "el responsable principal del trencament de

l'alto el foc és ETA, però respecte al procés de pau l'únic que ha fet alguna cosa és ella, que va declarar la treva. La resta no ha fet res! També hi ha una responsabilitat dels partits bascos: el PNB ha mantingut una actitud inadmissible: 'primer la pau i després la política'. Doncs no és així! Això va fer-se a Irlanda del Nord, on van parlar de política abans de la pau i tot. Ací primer ha vingut la pau i després han vingut les condicions per no parlar de política. Ni jo ni altres bascos no entenem l'actitud del PNB, que fins i tot ha amagat el pla Ibarretxe."

A escassos metres del despatx de Letamendia hi ha el doctor en Sociologia Imanol Zubero, que té una opinió del tot contrària: "Zapatero ha fet allò que no havia fet, fins ara, cap governant espa-

JOSU SANTESU DAN

ARGAZKI PRESS

RAFA GIL

Xabier Aierdi:
“Crec que aquest
procés s'endurà
Zapatero
per davant”

nyol: ‘Mire, aquesta és la finestreta i aquestes són les condicions, i joestic disposat a fer tot el possible, dins de l'estat de dret, a fi d'arribar a una solució dialogada.’ Zapatero ha fet el que havia de fer. Podia haver fet alguna cosa més en el tema dels presos? Sí, jo sempre ho he defensat, però aquest no ha estat el problema. Allò que calia és que Batasuna haguera dut endavant la seua aposta d'Anoeta i haguera fet política: formalitzar-se, organitzar-se i presentar-se a les pròximes eleccions.”

“A mi també m'ha sorprès –continua Antonio Elorza, professor de Ciència Política de la Universitat Complutense de Madrid–, però podia passar. Ara bé, que després de l'atemptat Zapatero encara parles de ‘fi de la violència’... això depassa els seus habituals somnis d'àngels i dimonis, és propi d'una alienació política. És una persona que quan pren un camí, està disposat a seguir-lo fins a la fi. Es pensa que tot el que fa està bé, per molt que els fets demostrin tot el contrari. Que parles de ‘violència’ quan hi ha hagut una bomba de 500 kilos és, com a mínim, un sarcasme, i demostra que Zapatero fa servir el llenguatge de

Imanol Zubero:
“Només hi haurà
resolució política
amb un govern com
el de Zapatero”

Gara. Com quan parlava de procés de pau: és que hi havia cap guerra?”

Xabier Aierdi, professor de Sociologia a la UPB i exmembre d'Euzkadiko Ezquerria –partit al qual van anar a parar molts dels antics militants d'ETA polític-militar–, no era tan optimista respecte a la pacificació: “Tenia clar que si la decisió de deixar les armes estava presa, el procés era irreversible, però en cas que no ho tingueren totalment clar, no hi havia possibilitats d'èxit, perquè el Govern espanyol no pot donar tot allò que ETA vol. La generació que ocupa el poder a ETA encara pensa que els queda molta feina a fer.” I Zapatero, podia haver fet més? “No ho sé, supose que sí, però no sé si, havent fent més, igualment no n'hi haguera hagut prou, això no ho sabrem mai.”

“Ha estat tota una sorpresa, objectivament no hi ha cap condició per al retorn a la lluita armada”, diu l'advocat navarrès Patxi Zabaleta, exmembre d'HB, actualment coordinador general d'Aralar. “A més, que ETA haja trencat l'alto el foc sense comunicar-ho prèviament fa que aquesta organització perdi tota la seua credibilitat per sempre.”

Antonio Elorza:
“El més dur és
comprovar que
Batasuna és un
gosset fidel d'ETA”

Zabaleta no descarta, en absolut, que es pugui tractar d'un grup de la banda que haja actuat pel seu compte, ja que “fa set dies de l'atemptat i encara no hi ha hagut cap comunicat, una dada significativa, i més encara si tenim en compte que hi ha hagut un canvi de la correlació de forces al seu interior”.

En efecte, Josu Ternera i els que, com ell, provenen de l'arena política, sembla que han perdut pes en relació amb els membres de l'aparell militar, entre els quals destaca *Txeroki*. “Tal vegada –rumia Zubero–, per la dificultat que té ETA per a reunir-se en assemblea, el pas de la treva el van fer uns pocs, els que venien de fer política, potser va ser un pas que no el va fer tota l'organització.”

Anoeta en el record. Està amortitzada la cúpula actual de Batasuna? Es paper mullat el document d'Anoeta? Si atenem al parer de Letamendia, “a Batasuna conviuen dues sensibilitats: la subcultura de la violència, a fi d'aconseguir rèdits polítics, i el punt de vista democràtic, com es va veure a Elkarri o a Anoeta. Què ha passat? Que la primera línia s'ha imposat sobre l'altra.”

ARGAZNI PRESS

JOI-U. SANTESTEBAN

Francisco Letamendia: "L'únic que ha fet alguna cosa és ETA; la resta, no-res"

Sobre la reacció després de l'acció a Barajas, Letamendia lamenta que "ací no ha passat com a Irlanda, on el Sinn Féin va imposar-se a l'IRA, però també és cert que Batasuna podria haver dit que no li havia sorprès, l'atemptat. Dins del que Batasuna pot dir, han demostrat que allò que ha succeït no els agrada, però és clar que amb això no n'hi ha prou, de cara als partits polítics espanyols."

"Sí, crec que la cúpula de Batasuna està amortitzada –continua Aierdi–, però no podem tenir esperances. Els nous sempre diuen que els anteriors eren tous, i triguen deu anys a assabentar-se que la vida política és més difícil que no semblava. Ja n'hi ha, a Batasuna, qui diu que ara estaven sent massa tous."

Segons Patxi Zabaleta, "ETA ha lloat tot sovint Anoeta, però mai no s'ha compromès a acatar-la. Batasuna ha reaccionat amb molt poca capacitat després del que ha passat, i és en els moments crítics quan es comprova el nivell i l'alçada d'una oferta com la d'Anoeta. Els dirigents de Batasuna estan del tot desdibuixats, tot i que cal dir que el gran responsable del trencament de la treva és ETA".

Antonio Elorza és encara més dur amb Batasuna: "És clar, que és paper mullat, la declaració d'Anoeta. El més dur d'aquesta crisi ha estat comprovar fins a quin punt Batasuna és un gosset fidel d'ETA, un apèndix seu. Té nul·la capacitat de decisió, ací no hi ha cap Gerry Adams que valga. Si alguna vegada torna a plantejar-se un procés semblant, caldrà que ETA faci primer una declaració ben clara de deixar les armes per sempre, res d'alto el foc permanent, i acceptar la democràcia sense iniciar una negociació basada en l'autodeterminació, la conquesta de Navarra i una expedició punitiva sobre Bayona."

Una altra? Justament això, la possibilitat que es repreguen les converses, és una qüestió que, a curt termini, descarten totes les persones consultades per aquest setmanari.

"Ara és impensable –sentència Zubero–, però vull pensar més a llarg termini, i concloure que, pel que fa al terrorisme, les solucions policíaca i dialogada no són incompatibles. Alhora que hi havia un projecte de solució dilogada, els jutges i la policia no han deixat d'actuar. No veig opcions, però, que ara el Govern trobe interlocutors en ETA i en l'esquerra abertzale que li donen prou confiança per intentar-ho de nou. Tampoc no crec que les reunions amb el PP serveixen de res, i serà impossible un acord que incloga totes les forces parlamentàries. El que queda de legislatura serà més del mateix, i només espere que no es parli de 'treva trampa', perquè

Patxi Zabaleta: "No hi ha cap condició objectiva per al retorn a la lluita armada"

són expressions que deixen un pòsit negatiu amb vista al futur."

Zubero, tot i el difícil moment, insisteix a reclamar la fi dialogada d'ETA: "La primera persona que ha nascut al 2007 a Espanya ha estat una xiqueta romanesa, i els dos primers assassinats per ETA són dos equatorians. Crec que ETA està absolutament fora de lloc, del temps i de la història. ETA ha de buscar la seua eixida, i ha de triar si aquesta és estrictament judicial o bé judicial i política alhora. I, de resolució política, només pot venir de la mà d'un govern com el de Zapatero. Ells veuran què fan. No sé si ETA té solució, però té final, i estem al final. Ells han de triar el seu propi final."

Xabier Aierdi opina que "no, això, durant una bona temporada, no té possibilitat de represa". "De fet –diu–, crec que aquest procés s'endurà Zapatero per davant. La síndrome d'aquesta gent [ETA] és molt i molt rara, tenen un problema molt gran de democràcia. La democràcia és una putada, perquè et demostra que no pintes res, que pintes tant com el teu veí més ignorant. Si a aquesta gent se l'ha escoltada és perquè practiquen la

violència, res més. Ningú, amb la representació que tenen, ocupa tant. Si ocupen aquest espai és perquè fan servir mitjans que la resta no fa servir. De vegades s'intenta actuar amb ells amb racionalitat, quan allò que volen és tot i a la seua manera."

"Zapatero –assenyala Elorza– no pot dir que aspira a seguir amb cap procés de pau: mencionar-ho és caure en la trampa d'ETA, dir-los que continuen matant, que com més pals em peguen, més feliç sóc i més hi insistiré. Com he dit, al futur caldrà buscar una altra treva, però amb garanties, que ETA no s'ho prenga com una ocasió per a recuperar-se –com ja va passar al 1998– i amb idees clares sobre allò que se'ls ofereix. Ells han parlat, han fixat els seus objectius, s'han enfadat..., han tingut un monopoli absolut del discurs, mentre que el Govern només ha tingut bones intencions, sense traçar cap pla: quins eren els seus límits, on podia i on no podia haver-hi negociació."

Zabaleta agraeix les declaracions de Zapatero, que no ha donat per mort un procés que ha finiquitat el ministre Rubalcaba, i acusa el PP; "És el PP qui realment vol dur la situació a un carreró sense eixida, l'únic que ha donat arguments a ETA per a fer aquest atemptat. El PP vol que tornen les restriccions polítiques. Demanem que el Govern de l'estat mantinga les possibilitats del diàleg obertes, encara que aquest diàleg, amb qui no manté la seua paraula, s'ha posat molt i molt difícil."

Qui també vol ser optimista és Francisco Letamendia: "És impossible no tornar a intentar-ho. Serem l'únic poble i l'únic estat amb una situació com aquesta a la Unió Europea? Cal tomar a intentar-ho. A ETA se li demanarà més, però també els bascos demanarem molt més als partits polítics i al Govern espanyol, que no opte per una indefinició absoluta, que no diga que sols li preocupa la fi del terrorisme. Ací hi ha un conflicte amb més d'un segle d'existència. És hora de posar-li solució. Que no pensen que se solucionarà deixant-ho ETA, perquè, desgraciadament, això no passarà mai."

Letamendia, a més, avisa: "La Constitució i l'Estatut, el model català, no serveix per resoldre el problema basc."

Víctor Maceda

José Luis Rodríguez Zapatero i el ministre de l'Interior, Alfredo Pérez Rubalcaba. Són els dos grans perdedors polítics d'aquest procés que no ha arribat a bon port.

Buscant arguments per seguir

L'atemptat que ha liquidat un procés de pau que semblava més treballat i versemblant que qualsevol altre obre un nou escenari en la política espanyola. Zapatero sembla que continua buscant la pau, però el problema el té per arribar a les urnes amb garanties.

Ja no hi ha procés de pau. I és evident que això tindrà una repercussió política sonada en la política espanyola. A partir d'ara són moltes les preguntes i molt poques les respostes. Només està clar que a José Luis Rodríguez Zapatero i al seu govern se'ls ha passat la tanda, si més no aquesta legislatura. Després de més d'un any dedicat a les paraules i de no haver entrat en el terreny dels fets –una possibilitat que ara encara faria, però, més traumàtic el fracàs– ETA ha tibat la corda fins a trencar-la, i l'atemptat de Madrid ha deixat en evidència la poca solidesa que tenia el pro-

cés de pau. Un atemptat que, tal com es va veure dijous passat a Atxondo (Biscaia), no serà l'últim.

Molt bé se les haurà d'empescar Zapatero per esgotar la legislatura exhibint un mínim d'iniciativa política. Esgotar-la és el que preveia, el que li recomanen que faci tots els manuals –té suports de sobres al Congrés– i també el seu partit. Però allargar una legislatura agònica sembla, a hores d'ara, difícil de justificar. Només si qualla un nou pacte antiterrorista de caràcter incloent, amb tots els partits del Congrés, el president espanyol podrà, amb l'argument de posar en marxa una nova política per